

Onze Vogels

54e jaargang no.1, januari 1993

maandblad van de nederlandse bond van vogelliefhebbers

De

se

De
Bijeneter,
een
vliegende
schoonheid

Tekst: Cees van Berkel
Fotografie: H. Bielfeld, NBvV,
P. Podpera en C. Scholtz/v t
Hart/Engelgeer.

ER ZIJN ONGEVEER 24 SOORTEN BIJENETERS BEKEND EN ZONDER UITZONDERING ZIJN HET KLEURRIJKE EN ELEGANTE VOGELS. ZE BEHOREN TOT DE FAMILIE MEROPIDAE, HEBBEN VRIJ LANGE VLEUGELS EN SLECHTS KORTE POOTJES. ZE KOMEN VOOR IN DE TROPISCHE EN GEMATIGD WARME ZONES VAN VOORNAMELIJK AFRIKA EN AZIE, MAAR OOK IN EUROPA EN AUSTRALIE KOMEN ENKELE SOORTEN VOOR.

Zoals hun naam al doet vermoeden, richten ze zich specifiek op de vangst van insecten, met name bijen, wespen, hommels, hooiwagens, libellen, muggen, vliegen, enz. enz.. Sommige bijeneters, vooral de kleine soorten, verschalken hun prooi vanaf een vaste zitplaats en beperken zich in hoofdzaak tot de voorbij snorrende exemplaren.

Toch zijn dat er nogal wat, want als je in aanmerking neemt dat een bijeneter zowat het dubbele van het eigen gewicht aan insecten per dag verorbert, dan moeten dat er heel wat zijn. Immers, wat zal een bijeneter gemiddeld wegen, 60-70 gram? Altijd nog zo'n 120 tot 140 gram aan insecten per dag, dat is heel wat keren happen

of snappen. Andere soorten, de meestal wat grotere bijeneters, snappen hun buit terwijl ze vliegen. Zelden komen bijeneters op de grond, alleen als ze er iets eetbaars zien rondkruipen zullen ze daar landen. Denk nu niet dat de vogel door bijvoorbeeld een bij gestoken zal worden. Bijeneters herkennen exact de angeloze mannetjes en die zullen ze minder voorzichtig pakken dan de werksters met angel. De laatsten worden zodanig met de snavel in de nek gepakt dat ze geen kans zien om de gifangel kwijt te raken.

Alvorens de vogel haar opeet wordt ze nog eens grondig doodgewreven en meestal gebeurt dat op het min of meer vaste stekkie van de vogel.

3

*Het bestuur
van de NBW,
personeel
bondsbureau
en uw redactie
wensen u een
goed en vooral
gezond
1993*

5

De Bijeneter, een vliegende schoonheid

3a

Bijeneters zijn puur sociale vogels die in grote groepen samenleven en in kolonies broeden. In hun levenswijze doen ze enigszins denken aan zwaluwen, al is het alleen maar dat je ze vaak in lange rijen op een telefoondraad ziet zitten.

Broeden doen ze in ruime bolvormige holten aan het einde van een vrij lange nestgang die de vogels zelf met de snavel uitgraven in hoge en steile zanderige oevers en afgravingen. Zo'n gang kan best een lengte hebben van meer dan 2.50 meter en loopt aan het einde wat omhoog. De pop legt in de broedkamer 4 tot 7 witte eieren op een bed van insectenresten. Man en pop, van nagenoeg alle soorten, zijn in hun uiterlijke ver-

schijningsvorm gelijk. Vanaf het eerste ei wordt er beurtelings gebroed en de broedduur bedraagt 22 tot 25 dagen. De jongen komen dus niet allemaal tegelijk maar na elkaar uit. Indien er in die periode door wat voor oorzaak ook erg weinig insecten zijn, zullen de laatstuitgekomen jongen weinig kans hebben om in leven te blijven, hard maar waar! Het risico is kleiner als het ouderpaar een helper heeft. Gelijk als dit bij bijvoorbeeld de staartmezen het geval is, kan het voorkomen dat een paartje bijeneters bij het broeden en het grootbrengen van de jongen assistentie krijgt. In de meeste gevallen is zo'n helper een oudere nakomeling van het broedpaar, of een vogel die zijn of haar broed-

sel heeft verloren of weduwe is geworden. Kortom, een vogel die verder niets omhanden heeft en toch wat wil doen. Met name in een periode van voedselschaarste kan zo'n helper van evident belang zijn voor de laatstuitgekomen jongen, sterker nog, hij kan ze wezenlijk het leven redden.

Bijeneters zijn geen propere vogels, het is een vreselijke smeerboel in de nesten en ze trekken zich daar niets van aan. Worden de eieren al gelegd op een laag insectenresten, de ontlasting van de jongen wordt ook niet geruimd en het laat zich verstaan dat het op den duur behoorlijk stinkt in de kraamkamer.

De jongen worden met insecten grootgebracht en beide oudervogels, eventueel ook nog een of meer helpers, zijn constant in de weer om die te vangen en af te leveren. Zodra een van hen met een vers gevangen portie het nest ingaat, laat die aan de ingang al een bepaalde roep horen zodat de jongen precies weten dat er weer snavelkost in aantocht is. De meest hongerige zit vooraan al met de snavel omhoog in een afwachtende houding. Het is stikdonker in het nest maar ze weten elkaar feilloos te vinden en zodra er al maar enig snavelcontact is verdwijnt de prooi alras in de keelholte van de jonge vogel. Voldaan trekt deze zich terug en komt de volgende hongerige vooraan in de rij te staan. Allemaal zeer gedisciplineerd en sociaal, zo gaat dat bij bijeneters. Elk krijgt zijn of haar deel en zo komen de jonge vogels in een tijdsbestek van 4 tot 5 weken groot. Op die leeftijd verblijven ze al vaak vooraan in de nestgang om van daaruit de buitenwereld wat te verkennen. Een belangrijke inprentperiode voor ze, want al loerend vanaf die nog redelijk veilige en beschutte plek zien ze maar al te goed hoe de volwassen vogels zich gedragen ten opzichte van soortgenoten en eventuele indringers. Ze zien dan ook dat ze later zonder vechtpartijen hun recht kunnen halen, alleen maar door het aannemen van een imponeer- of intimidatiehouding. De vogel buigt in zo'n situatie het bovenlichaam naar achte-

ren waardoor de buik sterk naar voren komt. Op een van de foto's ziet u hoe de scharlakenrode bijeneter zo'n pose aanneemt. Over de scharlakenrode gesproken, waarnemers vertelden dat het een bijzonder fascinerend gezicht is om dergelijk fraai gekleurde vogels in grote aantallen bij elkaar te zien; vaak zitten mangobomen helemaal vol.

Persoonlijk ben ik van mening dat bijeneters alleen maar gehouden dienen te worden door ervaren liefhebbers. Er zijn al wel, en met name in Duitsland, kweekresultaten behaald met de ook in Europa voorkomende soort *Merops apiaster*. We schreven daarover in de jaargang 1980 het volgende:

In het Westduitse Nufloch bij Heidelberg, hebben twee vogelliefhebbers, te weten Horst Stier en Günter Elzer, het gepresteerd om bijeneters in de volière te kweken, aldus *Die Gefiederte Welt* van februari 1980. Aanvankelijk wisten ze geen van beiden of ze wel over paartjes beschikten, want een uiterlijk verschil tussen de sexen was niet waarneembaar. Toen in 1976 voor de eerste maal echte paringen werden waargenomen, hadden ze meer zekerheid. De vogels waren gehuisvest in een ruime buitenvolière met aansluitend een goed en ruim binnenvolijf. Hierin konden ze dan de winter doorbrengen, alhoewel ook toen steeds de toegang tot de buitenvlucht geopend was. In 1977 bouwden beide vogelliefhebbers in hun buitenvolière een zogenaamde broedwand. Als materiaal gebruikten ze een in die streek voorkomende mergel. De wanden werden plm. 1.30 m hoog, 2.30 m breed en 1.20 m diep. Het was einde mei 1978, toen in de wanden wat krassen werden waargenomen en het duurde niet lang of men zag dat de vogels naarstig aan het werk waren om een broedgang te houwen. Dagelijks werd door het paartje afwisselend gegraven en twee tot drie dagen later hadden ze al een aardige gang uitgehouwen. Met de snavel hakten zij de mergel los om het gruis met beide voeten uit de gang naar buiten te

schuiven. Als een van de partners aan het werk was, wachtte de andere in de directe omgeving op zijn of haar beurt. Tijdens hun 'stenhouwerswerk' maakten zij aparte fluitende geluidjes. Als een van de andere bijeneters wat al te dicht in de buurt van het bouwwerk kwam, werden ze zon-

der pardon door de op wacht zittende vogel verjaagd. Buiten de bouwtijd en ook 's avonds als er gerust werd, was de groep weer homogeen en werden er geen schermutselingen waargenomen. Een regenperiode maakte dat jaar aan alle illusies een eind. Het bouwwerk werd gelaten voor wat het

De Bijeneter, een vliegende schoonheid

was, de vogels keken er niet meer naar om. De gang was toen toch al zo'n 60 cm diep. In de loop van dat jaar heeft Stier de gang weer met mergel opgevuld. Eind april 1979 begonnen de bijeneters, hetzelfde paartje, weer opnieuw en ook bij Elzer ging een paartje aan de slag. Het was ongeveer eind mei toen het popje de eerste nacht in de broedholte doorbracht. Van toen af kwam ze er alleen nog maar uit om wat te eten en weer binnen de kortste keren naar binnen te gaan.

Enkele dagen nadien vloog ook de man regelmatig met voedsel naar binnen en kennelijk voerde hij daarmee zijn wijfje. De broedgang had, zowel bij Stier als bij Elzer, een diameter van ongeveer 7 cm, liep in een schuine boog en licht omhoog om te eindigen in een wat ruimere broedholte. Van buitenaf kon men niet in

die broedkamer kijken. Op een morgen, het was toen einde juni, nam het wijfje voor het eerst voedsel mee naar binnen en verondersteld werd dat er jongen waren. Enkele dagen nadien werd die veronderstelling bewaarheid door het waarnemen van bedelgeluidjes. Woensdag 5 juli was een treurige en erg spannende dag voor Stier. Het was al half tien in de morgen en nog was er geen oudervogel te zien geweest. Bij nadere inspectie bleek het mannetje dood in de nestgang te liggen, ongeveer 40 cm vanaf de buitenkant, en daarmee sloot hij de toegang tot de nestholte af. De vogel werd verwijderd en nu zou het wijfje wel spoedig naar buiten komen. Niets bleek minder waar te zijn, het werd middag en nog had zij zich niet laten zien. Om de jongen te redden moest nu in de broedwand gehakt worden om zo-

doende in de feitelijke kraamkamer te kunnen komen. Dit gebeurde dan ook. Ondanks het breekwerk, met alle dreunende geluiden van dien, bleef het wijfje bij haar jongen. Het bleken er niet minder dan 7 te zijn. Toen de zaak vrij was, heeft het popje wel wat voedsel tot zich genomen, maar zij ging er niet toe over om de jongen te voeren. Horst Stier besloot toen om zelf de jongen maar te gaan voeren. Het bleek niet eens zo erg moeilijk maar wel zeer tijdrovend te zijn. Vanaf 's morgens 5 uur tot 's avonds 22 uur werden alle vogels om het anderhalf uur gevoerd. Ook ging er veel tijd zitten in het vergaren van het nodige levend voedsel en dat was nogal wat. Gemiddeld werden er dagelijks 20 wespen, 50 hommels, 200 bijen, 10 libellen, 30 vlinders, 20 kevers, 250 sprinkhanen, 50 krekels, 50 brandnetelrupsen, 20

De Bijeneter, een vliegende schoonheid

spinnen en 300 meelwormen alsmede nog wat fijnge maakt runderhart verorberd. Het is allemaal erg goed gegaan en de jongen waren vroeger zelfstandig dan de jonge bijeneters die Günter Elzer kweekte. Hij had weliswaar minder problemen want zijn ouderpaar voerde voortreffelijk. Op een leeftijd van 28 dagen verlieten niet minder dan 8 bijeneters het nest. De eerstvolgende vier nachten werden nog in de nestholte doorgebracht, maar later bleven ze gewoon buiten. De oudervogels voerden nog ruim 3 weken hun jongen en op een leeftijd van ongeveer 60 dagen waren ze zelfstandig. We kunnen hier gerust van een unieke prestatie spreken, vooral van Horst Stier. Het lijkt ons

een enorme klus om 7 jongen met de hand groot te brengen, het is hem echter gelukt.

Afgebeeld zijn de navolgende soorten:

1) Bijeneter, *Merops apiaster*, 28 cm, verspreiding Zuid-Europa en Centraal-Azië, Noord-India en Afrika. Geen ondersoorten.

2) Scharlakenrode bijeneter, *Merops nubicus*, 30 cm, verspreiding: Senegal tot Zaire en Ethiopië, Angola tot Natal. Twee rassen.

3) Witvoorhoofd bijeneter, *Merops bullockoides*, 28 cm, verspreiding: Gabon tot Angola, Kenia en Natal. Geen ondersoorten.

3a) Scharlakenrode bijeneter in pose.

4) Witkeel bijeneter, *Merops albicollis*, 28 cm, verspreiding: Senegal tot Ethiopië, Tanzania. Geen ondersoorten.

5) Kleine bijeneter, *Merops pusillus*, 17 cm, verspreiding: Senegal tot Noord-Zaire, Soedan, Ethiopië, Somalië tot Tanzania, Zaire tot Natal. Vier rassen.

6) Kleine groene bijeneter, *Merops orientalis*, 21-23 cm, verspreiding: Senegal tot Ethiopië, Saoedi Arabië, Iran, India, Sri Lanka, Assam, Burma, West-China en Indochina. Negen rassen.

7) Groene bijeneter, *Merops superciliosus*, 30 cm, verspreiding: Israël tot Centraal-Azië, Noordwest-India, Afrika en Madagaskar. Drie rassen.

6

7

Roodoorara: hoeveel nog ?

Tekst: E.de Roeck. Foto: Walsrode/Müller.

In dit korte artikel wou ik de papegaai-liefhebber laten kennis maken met een prachtige, maar helaas zeldzame arasoort, de Roodoorara of Ara rubrogenys uit Bolivia. Deze arasoort komt in zeer kleine aantallen voor in een overigens erg beperkt verspreidingsgebied in de Boliviaanse Andes, in het oosten en centraal gedeelte ervan. Ze komen vooral rond Cochabamba en mogelijk rond Santa Cruz voor vooral in woudgebieden. Pas sinds 1983 verkreeg deze soort volledige, wettelijke bescherming, die eigenlijk zeer laat is op gang gekomen. In de jaren tachtig bedroeg de wildpopulatie enkele duizenden vogels, maar juist voor de beschermingsmaatregelen was reeds 75% van de populatie weggevangen en geëxporteerd. Specialisten zijn van mening dat het volledige handelsverbod moet aangehouden blijven en een internationaal kweekprogramma in erkende dierentuinen en bij kwekers dient te worden aangemoedigd welke de populatie moet vergroten. Slechts enkele dierentuinen, zoals in Wuppertal, de Wilhelma-Zoo in Stuttgart en Oost-Berlijn, zijn er in geslaagd vrijwel jaarlijks te kelen met deze prachtige papegaaiesoort.

Om een kort signalement te geven van de Roodoorara: De bovendien zijn vrijwel volledig groen of bleekgroen, kruin en oorstreek rood, vleugels groen met blauwe rand en rode vlek. De onderdelen zijn volledig groen. Schouders eveneens roodoranje. Zwarte snavel.

Hoeveel ara's er precies aanwezig zijn bij kwekers en vogelhouders is niet bekend. Het zou de soort en zijn globale instandhouding zeker goed doen om een gemeenschappelijk kweekproject op te starten, waaraan alle serieuze dierentuinen, kwekers en papegaaienhouders aan meewerken en voor de vogel in kwestie van primordiaal belang zijn om de wilde soortgenoten met rust te laten en hun laatste biotopen onder wettelijke bescherming te plaatsen. Het was misschien interessant om te weten hoe Nederlandse arakwekers daarover denken en of zij bereid zijn mee te werken aan hun wereldwijde behoud.

Literatuur:

Collar N.J. 1988: *Birds to Watch*, ICBP World checklist of the Threatened Birds ICBP Technical public.Nr.8 ICBP,UK
De SCHAUENSEE R.M. 1970: *Guide to the Birds of South-America* Academy of Natural SCIENCES Philadelphia, V.S.
Ein Herz für Tiere: rubrieken ZOO News Hoppe D.1988: *Rotohrara Zucht*: Gefiederte Welt 7/88 p.211-12.

Wat heet bijzonder !

Ervaringen met de monniks- of muisparkiet.

Schreeuwers en slopers zijn het, zo sprak mij iemand op waarschuwend toon aan, toen ik kenbaar maakte om bovengenoemde soort aan te willen schaffen. Dat luidruchtige is nu eenmaal de eigenschap van veel Zuid-Amerikaanse kromsnnavels. En wat dat slopen betreft, ze zijn altijd beweeglijk en aan een oude boomstomk kunnen ze tijden bezig zijn, deze (muis) grijs-groen gekleurde vogels. Mede ook door dat laatste staat hij niet op ieders verlanglijstje, want de kleur is nu eenmaal niet zo sprekend als bijvoorbeeld die van de splendid- of pruimkopparkiet. Het prijskaartje is meestal de aanduiding onder welke groep ze behoren, beperkte aantallen = moeilijke kweek; regelmatige kweek, veelvuldige kweek of niet zo favoriet. Mede door de gunstige prijs werd een koppel aangeschaft, ze hadden al eens bevruchte eieren gehad (uiterlijk weinig verschil, man iets slanker). Het leek mij door hun bijzondere gedrag een prima soort voor de gemengde volière waarover ik de verzorging heb. Want mocht U het nog niet weten, de muis- of wel monniksparkiet is de enigste grote kromsnavelige die een nest vervaardigt. Dat nest kan een gigantisch bouwwerk worden, mits ze over voldoende

materiaal beschikken. In gevangenschap moet er wel even geholpen worden door een rasterwerk van gaas te maken. De bouwwerken kunnen in de natuur wel een omvang van enkele meters hebben, omdat soms een gehele kolonie gevormd is van diverse koppels. Mijn stel accepteerde een grote nestkast. Deze ruimte werd geheel vol gestouwd met niet alleen verse twijgen, maar ook met korte gedroogde takken van wel 2 cm dik. De nestholte werd van fijn geknaagde pulp en grasstengels voorzien. Onderwijl werden de vogels al eens parend waargenomen, hetgeen zonder veel omslag op een wat onverschillige manier uitgevoerd werd. Om de dag werd toen een ei gelegd tot 4 stuks. Na enkele keren tegen het blok geklopt te hebben verliet de vogel pas het legsel, dit onder protesterend gekrijs. Met veel moeite kon er nestcontrole worden toegepast vanwege het vlechtwerk van takken. Zonder problemen werden na het verlaten van de volière, de eieren weer bebroed. Ook tijdens het broeden werd er met takken gesleept. Wonderlijk dat tijdens deze werkzaamheden het legsel niet werd beschadigd. Toen er zo'n 23 dagen verstreken waren, bleken er twee geel-

donzige jongen te zijn en na twee dagen nog een. Het vierde ei was niet bezet. Als vast voedselpakket, een mengsel grote parkietenzaad, aangevuld met eivoer. Het verstrekte wit brood en grote zaden dompelden ze eerst in de waterbak voordat het opgenomen werd. Verse graszaden, maar vooral paardebloemknoppen, bleken voor hun een lekkernij. Een fascinerend gezicht om dit te aanschouwen. De jongen werden na zo'n 12 dagen voorzien van een 6 mm vaste voeding. Als alles goed verloopt zullen de jongen na \pm 6 weken uitvliegen. Kweken met de Muis- of wel Monniksparkiet; wat heet bijzonder? De ervaring met weer een ander soort geeft veel voldoening en daar gaat het je als vogelliefhebber toch om?

Piet Buijsman.

Kuifleeuwerik

Prof.dr. Anthonie Stolk.

De kuifleeuwerik met zijn permantige kuif die wij in ons land vooral in de duinen kunnen zien, komt oorspronkelijk in woestijngebieden voor. Nu is de ene woestijn de andere niet en blijken ze wat de zandkleur betreft van elkaar te verschillen. Hetzelfde kan van de daar levende kuifleeuweriken worden gezegd: een enigszins variërend kleurpatroon, waarbij de deskundige tot op zekere hoogte het woongebied kan bepalen. Bij de in halfwoestijnen voorkomende kuifleeuweriken bleken 25 van de 33 individuen precies de kleur van de bodem te hebben. In de broedtijd bleek de situatie nog idealer te zijn en werd die geraffineerde aanpassing zelfs bij twintig van de 22 dieren gevonden. Uiteraard zal er wat de kleur betreft aangepast broedterrein de beste overlevingskans geven. De aanpassing aan de bodemkleur was in Europa wat minder: daar toonden acht van de veertien dieren de kleur-overeenkomst. De oorzaak daarvan zal in de dichtere begroeiing dan in Noord-Afrika moeten worden gezocht, terwijl de nesten bij ons niet door kale grond worden omgeven. Die camouflage is eigenlijk bij alle leden van de leeuwerikfamilie te zien. Overal bruin met grijze of zeemkleurige strepen, terwijl de onderkant meer effen en lichter is gekleurd. Zittend op het nest of op een tak of voedselzoekend op de grond, zijn ze moeilijk te

onderscheiden. Het mannetje van de zwarte leeuwerik maakt hierop een uitzondering. De kleuraanpassing aan de ondergrond is zo geraffineerd, dat de leeuwerik in staat is om in zijn omgeving op te gaan, waardoor de roofvijand hem minder snel zal opmerken. Alles draait nu eenmaal om de beste overlevingskans. Overigens is die doelmatige camouflage niet tot de kuifleeuwerik beperkt. De zandleeuwerik laat ons in dit opzicht ook iets opmerkelijks zien. Zijn broedgebied strekt zich van Noord-Afrika naar het oosten uit en blijkt zich uitstekend te hebben aangepast aan de verschillende kleuren zand. Heel interessant is wat men in Arabië te zien krijgt. Tussen het lichte zand bevinden zich daar plekken zwarte lava en het met oog daarop komen twee ondersoorten van de woestijnleeuwerik voor. De lichte leeft op het zand en de donkere op de lava. De dieren zijn zich hiervan uiteraard in het geheel niet bewust, maar toch kan niets hen bewegen om op de grond van de verkeerde kleur te nestelen of te lopen.

De Japan

De Japan Hosonari is een postuurkanarieras, dat nog niet veel jaren bij ons bekend is. Rond 1970 zijn de eerste vogels in België ingevoerd en er was verder weinig of niets bekend van dit kleine ras.

Een klein aantal kwekers, die met deze vogels in aanraking kwam, zag in dit kleine houdingvogeltje al een uitbreiding van de bestaande rassen. Onder dit kleine aantal kwekers was ook de Belgische keurmeester, de heer Werry, en hij was de man die zich ingezet heeft om meerdere gegevens bij elkaar te krijgen uit het land van herkomst, namelijk Japan. De heer Werry heeft nadien verschillende artikelen geschreven over dit ras en hij heeft ook in die tijd gezorgd dat er in België een standaard tot stand kwam van dit kleine ras. Als we de Japan Hosonari goed bekijken dan vinden we hierin een kleine uitgave van een der oudste rassen, namelijk de Scotch Fancy. Deze met zijn vorm van een halve cirkel of ook wel beschreven als een halve-maan-model, vinden we ook terug bij de Japan Hosonari. Het zal nu ook wel duidelijk zijn waarom er zoveel problemen geweest zijn aangaande deze twee rassen, want vele malen werd er de vraag gesteld, is het nu een Scotch Fancy die te klein is of een Japan Hosonari die te groot is. Als we het over de Japan Hosonari hebben, dan gaat het over een mini ras waarvan de lengte niet meer mag zijn dan 11,5 cm. Deze afmeting is het voornaamste kenmerk van dit ras. Het kopje is klein, wat ovaalvormig, waarbij dan de hals vrij lang en dun moet zijn. Het lichaam moet smal zijn en in de schouders mag dit nauwelijks breder zijn dan de hals. Hierdoor zal er ook een mooie vloeiende overgang zijn van de hals naar het lichaam, waardoor de ruglijn, welke goed rond moet zijn, een vloeiend beeld geeft. De staart moet dan ook in deze ronding van de ruglijn als verlenging hiervan doorlopen. De staart moet vrij smal zijn, maar moet

pan Hoso

tevens toch iets meer lengte hebben. Indien de vogel zijn werkhouding aanneemt, zal de staart net iets onder de zitstok doorsteken, maar het geheel moet dan wel cirkelvormig blijven en niet, zoals we dikwijls zien, een hoekige overgang vanaf het onderlichaam laten zien. De vleugels moeten niet te lang zijn, zodat ze goed aan het lichaam aangesloten gedragen kunnen worden, zonder dat de aanhechting zichtbaar is. Een van de voornaamste kenmerken waar we toch steeds op moeten letten is de pootstand. Bij de Japan Hoso moeten deze licht gebogen zijn en het bovenbeen mag maar net zichtbaar zijn. De pootjes zijn dan ook vrij dicht bij elkaar geplaatst en in deze stand zal dan de vogel makkelijker zijn goede werkhouding laten zien. De bevedering moet bij deze vogels ook zo strak mogelijk zijn en menig kweker van dit ras slaagt hier steeds weer in om er ook een mooie strakke bevedering op te krijgen. Na geprobeerd te hebben al de voorgaande punten zo dicht mogelijk te benaderen, zijn we beland bij het presenteren van die goede eigenschappen en wel door te proberen er regelmatig een goede werkhouding mee te combineren. Op dit punt kunnen we toch vrij kort zijn, zorg er voor dat er een goede selectie plaats vindt, want vanaf het moment van uitvliegen en tijdens de jeugdperiode in de vlucht, moet er dit

al voor een groot gedeelte zijn. De echte goede werkhouding zullen we na de ruiperiode kunnen opvoeren, door regelmatig met deze vogels bezig te zijn en te zorgen dat de tentoonstellingskooi ook hun vertrouwde verblijfplaats is. Het gezegde dat van een beweeglijke vogel men jongen kan kweken, geldt ook voor de Japan Hoso. Als bij de aanvang van het kweekseizoen deze vogel in goede conditie is, zullen er ook weinig problemen zijn tijdens de kweekperiode. Met een goed zaadmengsel en een goed eivoer, eventueel aangevuld met wat gekiemde zaden en een beetje groenvoer, zal het grootbrengen van de jongen geen probleem opleveren. De koppels samenstellen is weer afhankelijk van hetgeen we ter beschikking hebben als kweekvogels. Degenen die te vol en te lang van bevedering zijn, zullen we via de kortere en dunner bevedering van de intensieve vogels terug moeten kweken. Zorg wel dat de bevedering nog goed vol blijft en vooral strak en goed gesloten. De paring intensief x intensief kan men rustig eens toepassen, mits de bevedering van beide goed is. Verder de paring intensief x schimmel of intensief x halfintensief, maar deze gegevens zijn mogelijkheden. De kweker zal zelf na het goed bekijken van de bevedering moeten bepalen welke combinatie hij zal toepassen. Een van de moeilijkste punten is wel om ook de Japan Hoso klein te houden. Inteelt geeft dikwijls kleinere vogels en vooral bij te sterke inteelt. Ook hiermee zal de kweker op zijn hoede moeten zijn, want het gevolg zal dan meestal zijn: slechte resultaten tijdens de kweekperiode of slechte tot zeer slechte bevedering. U zult nu ook begrijpen dat het onmogelijk is, zoals door veel vogelliefhebbers gezegd wordt, je moet de kweekkoppels op die of deze manier samenstellen, terwijl ze meestal de vogels nog niet gezien hebben. Bekijk zelf uw vogels en wat er te veel of net te weinig is, probeer dit zelf bij het samenstellen van de kweekparen op te lossen. En is de uitslag niet altijd naar verwachting, hierdoor zal men wel veel ervaring opdoen waardoor ook weer de resultaten zullen volgen.

KALENDER 1993

De kortsnavelral.

De vogel, die u zo parmantig vanaf het januariblad aankijkt, is de kortsnavelral (*Rallina eurizonoides*). Hij wenst u, namens mij, een zeer voorspoedig en vooral gezond vogeljaar. Ik hoef de vogel niet aan u voor te stellen, want de afbeelding spreekt voor zich. De kortsnavelralen van het geslacht *Rallina* onderscheiden zich van onze inheemse rallen door het hebben van een aanzienlijk kortere snavel. Het verspreidingsgebied van deze vogels trekt zich uit over grote delen van Zuidoost Azië tot noordoostelijk Australië. (Hij wordt echter niet genoemd in de "Guide to the birds of Australia".) Er zijn meerdere ondersoorten. Zoals u wellicht weet, leven rallen een zeer verborgen leventje en toch is deze kortsnavel op Sri Lanka (Ceylon) een vrij goede bekende, althans bij de mensen die aan de noordwestkust wonen. Deze rallen overwinteren daar en als ze de zee vanuit India zijn overgestoken, zijn ze dodelijk vermoeid. Ze zoeken na de oversteek de eerste de beste schuilplaats op en vaak is dat de tuin van een eilandbewoner. Veel van deze rallen worden daar gevangen, maar ik weet niet wat men er mee doet.

Habitat

Als woongebied prefereren deze rallen moerassige junglegebieden met dicht struikgewas. Daar leiden ze een zeer verborgen leventje. Men ziet de vogels zelden of nooit. De vogels worden pas echt actief als het donker begint te worden. Dan is hun stomheid ineens verdwenen en klinkt vanuit het moeras een knorrend "krrrrr-arr-krraa-krraa-krraa" of een laag snorrend "tsjurr" of "kók kók". In dat drassige gebied wordt ook het nest gebouwd, een vrij groot bouwsel van dode bladeren en takjes, rietstengels en dergelijke. Hier komen vier tot acht eieren in te liggen, die roomkleurig wit zijn. Het voedsel van deze rallen bestaat uit regenwormen, sprinkhanen, kleine zoogdieren, maar ook zaden en granen.

Meindert de Jong.

KONACORN

Eivoer – Eifutter

"Het Beste Eivoer"

**Samengesteld voer voor het kweken van:
Kanaries, exoten, wildzang, kleine en grote
parkieten**

Konacorn eivoer - puur natuur, heeft alles - bevat alles. Konacorn eivoer in 5 en 10 kg voordeelverpakking

nieuw! Konacorn papegaaienvoer echt iets speciaals samengesteld uit meer dan 25 soorten zoals o.a. lijsterbessen, wortelen, pepers en de Evita korrel.

attentie! Vraag bij uw voedingsleverancier eens naar Konacorn kwaliteits vogelvoerders.

Konacorn de merknaam van

Jaap Koopman Diervoeding B.V.

Industrieweg 23 7761PV - Schoonebeek
Tel.: 05243-2222-2400
Fax: 05243-2800

De zwartborst

Kleureisen.

De zwartborst blackface grijs combineert in de grijsserie de mutatie zwartborst en blackface. Deze mutaties moeten dan ook beide volledig herkenbaar aanwezig zijn. Omdat de mutaties een uitbreiding van de eumelaninevelden veroorzaken, versterken ze elkaar in zekere mate. De oogstreep ontbreekt (zwartborstkenmerk); de snavelstreep is aanwezig maar valt weg in het zwarte gezicht en loopt door rond de bovensnavel, bij de pop is de snavelstreep wel zichtbaar. Bij de man is bovendien het aansluitend veerveld tot aan de wangvlek "het gezicht": zwart (blackface kenmerk), bij de pop is dit gebied grijs. De borst van de man sluit geheel aan op dit zwarte veerveld en moet geheel zwart gekleurd zijn tot aan de ondersnavel. Een geheel zwarte borst is zeker haalbaar, vanwege de versterkende invloed van de blackfacefactor hierop. De voor zwartborsten nog geaccepteerde pareling onder de ondersnavel wordt bij de zwartborst blackface dan ook gestraft. Vanaf de borstband vloeit het zwart ook uit in het onderlijf over tenminste 15 mm, maar hoe verder het zwart uitloopt, hoe beter. Bij de pop zijn borst en onderlijf grijs gekleurd (iets lichter dan de kop) en gaat geleidelijk over in lichtgrijs. De wangvlek bij de man moet uitvloeien over de kop, zoals bij de zwartborst wordt geëist. Zoals bij de zwartborst moeten de vleugelpennen en dekveren kastanjebruin/wit omzoomd zijn, bij de pop is deze omzoming lichtcreme. Overigens zal de omzoming bij de man voornamelijk kastanjebruin zijn, het wit zal door de blackfacefactor grotendeels dichtvloeien. De staart toont de lengtestrepen van de zwartborst. De flank moet de zwartborsttekening tonen, dus witte streepjes in plaats van stippen op een kastanjebruine ondergrond, terwijl het wit niet meer dan 50% mag zijn. Dit laatste zal echter zelden een probleem zijn. Eerder zal als gevolg van de blackfacefactor, de flank de neiging vertonen geheel kastanjebruin te worden. Dit wordt als een duidelijke fout aangerekend. Door de zwartborstfactor is achter de flank geen zwarte tekening aanwezig.

Kweektechnische aanwijzingen.

De zwartborstfactor vererft autosomaal recessief, de blackfacefactor autosomaal dominant. Paren we dus een blackface aan een zwartborst, dan zijn alle jongen split voor zwartborst, 50% daarvan zijn blackface, 50% niet (en dus ook niet blackface verervend!) Een van deze blackfacejongen, split voor zwartborst, paren we aan een volle zwartborst. Van de jongen uit deze paring is 25% zwartborst blackface, 25% zwartborst (niet blackface), 25% blackface split zwartborst en 25% split zwartborst (niet blackface). In deze paring gebruiken we zwartborsten en blackfaces, die beiden van uitstekende kwaliteit zijn. Let hierbij zeker ook op het model en formaat. Alleen door prima vogels te gebruiken kunnen we vanaf

rst blackface grijs

het begin combinatievogels van een goede kwaliteit verwachten. Beginnen we met matige vogels, dan moeten we later nog heel lang bij de jongen doorselecteren om bij de vogels een acceptabel niveau te bereiken. Als bij de zwartborst een oogstreep zichtbaar is, zal dit in combinatie met blackface bij de jonge mannen niet storen; het aansluitend veerveld tot aan de snavel is immers ook zwart. De zwartborst blackface poppen zullen deze oogstreep echter wel storend laten zien. Wanneer we eenmaal goede zwartborst blackface grijzen bezitten, kunnen we deze ook vol x vol aan elkaar paren. Weliswaar hebben we dan hoogstwaarschijnlijk te maken met de lethalfactor (25% van de kiemen, de dubbeifactorige, zijn niet

levensvatbaar), maar 50% zal volle zwartborst blackfaces zijn, die maximaal aan de gestelde eisen voldoen. De overige 25% is zwartborst grijs. Wij wensen u tenslotte veel succes met de kweek van de fraaie mutatiecombinatie.

Tekst: TC-N.Z.C.
Foto: Ton de Bruijn.

Ouderpaar

Japanse nachtegaal, prima vogel voor volière en kweek

De meningen over het kweken met en het houden van **Japanse nachtegale**n (*Leiothrix lutea*) lopen nogal uiteen. Door hun beweeglijkheid heeft men vaak de neiging deze zanger als onruststoker te bestempelen. Het vaak alleen houden van een man tussen zaadeters, om insecten uit het hok te houden, speelt hierin een rol.

Mijn volière moest door twee koppels Japanse nachtegale

bezit strekte zich uit over vrijwel de hele buitenvlucht en het binnenhok. Want daarin werden de jongen geposteerd terwijl de ouders opnieuw met hun nest aan de slag gingen. Een onhoudbare situatie die om ingrijpen vroeg. Het duurde daarna niet lang of de Japanse nachtegale

7 dagen

5 dagen

Tekst: M.Verberkmoes.
Foto's: J.Blasman en A.Bruggeman.

kon bedwingen. Want welke van de twee poppen broedde er eigenlijk? Tot mijn stomme verbazing bleken de twee als een dubbeldekker op het nest te zitten. Er lagen niet twee, maar vijf eitjes in het nest. Op 18 mei waren drie eitjes uitgekomen. Enkele dagen later volgden de andere twee. De vijf jonge Japanse nachtegalen vulden het nest behoorlijk. De vraag was, gaat dat goed? Het liep uitstekend. De jongen kregen voldoende pinky's, buffalo's, meelwormen en sprinkhanen en groeiden voorspoedig op. Zes dagen oud, wacht beslist niet langer, kregen zij hun ringen om. Tot de dag dat het tijd werd het nest te verlaten. Toen bleek dat het duo achteraan komertjes daar eigenlijk nog niet aan toe was. Er was echter geen houden aan. Ook zij moesten eruit. Hun domein werd de grond; tevens hun Waterloo. Het andere trio zat in de struiken, werd goed gevoed en vliegt nu (oktober 1992) levenslustig rond.

Helaas miste ik bij terugkomst van mijn vakantie een Japanner. "Die is gaan vliegen", meldde mijn hulpje. Een man en twee poppen bleek op een bepaald moment teveel te worden. Een pop werd, gelukkig zag ik het op tijd, fiks toegetakeld en kon nog net op tijd door mij in een binnenhok worden gezet waar zij kon genezen van haar aanvaringen.

Sinds september vliegt zij weer vrij rond en is alles weer pais en vree. De zilveroor nachtegalen maakten overigens eveneens diverse aanstalten tot broeden. Hun nest bleek steeds van een dermate slechte kwaliteit dat het stuk ging eer er van uitkomen van de

eitjes sprake kon zijn. De bruine buulbuuls gingen eveneens over tot broeden. De drie eitjes bleken achteraf onbevruucht. Het toont waarschijnlijk aan dat ik ook hier erin ben geslaagd een koppel aan te schaffen. Wat de voeding betreft, mijn insekteneters krijgen volop Claus universeelvoer, ruimschoots eiwoer, fruit als bessen, appels, peren, bananen en sinaasappel met honing en om de andere dag een bruine geweekte boterham met een dikke laag honing. Water met honing staat eveneens regelmatig op het menu. Ze zijn er verzot op. Zeker de buulbuuls. Verder snoepen de Japanse nachtegalen regelmatig van het zaad van de amadines, sijsjes en kanarie. Gezien deze ervaringen na één kweekseizoen, in 1990 bouwde

ik een voliëre, ben ik de mening toegedaan dat het beter is om koppels insekteneters waarmee men wilt kweken, een aparte ruimte te geven dan alles bijeen te laten. Het is niet alleen rustiger voor de vogels, maar eveneens beter voor de controle op de voeding. Want geloof me, nu zijn er heel wat kilo'tjes gekocht levend voer doorgegaan. Het resultaat, zes eigen kweek vogels en in prima vorm verkerende gekochte exemplaren. Het geeft voldoening. Of de eigen kweek ooit op een tentoonstelling komt? Ik weet het niet. De buulbuuls zijn me te nerveus; zelfs in de voliëre, en de Japanners hebben het naar mijn mening teveel naar hun zin om ze in een klein tentoonstellingskooitje te zetten.

10 dagen

19

Jonge vogel + man

Geslaagde kweek met de witschoudertangara

Het geslacht *Tachyphonus*, behorende tot de grote familie *Emberizidae* en de onderfamilie *Thraupinae*, telt een negental soorten tangara's waarvan de mannelijke exemplaren getooid zijn in een overwegend zwart verenpak, enkele met een rode of oranjekeurig kuif, en/of met een rode of witte schouderstreep. Bij enkele soorten zijn de poppen groen of olijfgroen, bij de andere soorten zijn ze overwegend bruin.

De hoofdfiguur in dit artikel is de **Witschoudertangara**, *Tachyphonus rufus*, welke zonder ondersoorten voorkomt in Costa Rica, Panama en noordelijk Zuid-Amerika. Hun lengte is ongeveer 16-17 cm. De verschijningsvorm van deze soort, zowel van de man, de pop, als van de jonge, behoeft geen nadere omschrijving; de hierbij opgenomen kleurafbeeldingen spreken voor zich.

Ze leven in open plekken van bossen maar ook in de met lagere en dichte struiken begroeide bosranden, in de met struiken en kreupelhout voorziene stukjes grond rond de in cultuur gebrachte gebieden en zelfs in tuinen en parken van dicht bewoonde, stedelijke gebieden. Meestal trekken ze paarsgewijs op, direct na het broedseizoen ook wel voor een relatief korte periode in klein familieverband. Meestal ook in de lagere regionen tot zo'n 1500 meter hoogte, in enkele gebieden ook wel tot 2400 en 2700

meter. Hun voedsel bestaat uit allerlei soorten vruchten, insecten, kleine zaden, bloesem en nectar. Bij waarnemingen in Trinidad heeft men vastgesteld dat 60% van hun voedsel uit fruit bestaat, 30% uit insecten en 10% bloesems. Ze vergaren hun voedsel in bomen, struiken en op de grond; wilde guave, ananas, papaya, banaan, sinaasappel, mieren, spinnen, kevertjes en torren.

Tussen ongeveer 2 en 12 meter boven de grond bouwen ze in boom, struik of tussen de hoge grasbundels, een komvormig nest van bladeren en grassen, dat bekleed en afgewerkt wordt met fijne en dunne plantaardige

vezels. De 2 tot 3 eieren, die een witte tot purperachtige schaal kleur hebben en getekend zijn met vele donkerbruine tot zwartachtige vlekjes, worden door alleen de pop bebroedt en zij heeft daar ongeveer 12 tot 14 dagen voor nodig. Als de jongen pas zijn uitgekomen hebben ze een pikzwarte huidskleur. Zowel de man als pop voeden gemeenschappelijk hun nageslacht dat op een leeftijd van ongeveer 14 dagen het nest verlaat. Ze worden dan nog ongeveer 3 weken ge- c.q. bijgevoerd door de ouders.

Van ons lid dhr. **H.M.C. Vermeulen** uit **Raamsdonksveer**, hebben we een verslag ontvangen van een geslaagd kweekresultaat met deze soort. Het ouderkoppel is gehuisvest in een grote volière van 9 meter lang, 2 meter breed en 2 meter hoog. De volière is beplant met diverse boom- en heestersoorten, wat rozen en coniferen, en is bevolkt met een koppel Japanse nachtegalen, lijsters, putters, uitheemse roodmussen, sijzen en vinkachtigen. Hij zag dat koppel tangara's vorig jaar mei bij een handelaar in Breda en die handelaar beweerde dat hij zelf gezien had dat dat paartje zat te bekken, hetgeen toch wel een bewijs zou zijn dat het tussen die twee wel goed zat. Voor een redelijke prijs zijn toen de vogels aangeschaft en kwamen ze in de hiervoor bedoelde volière terecht waar ze het van stond af aan duidelijk naar de zin hadden. Er werd veelvuldig gebaad en ze waren intensief bezig om alle bomen en struiken te onderzoeken. Als voedsel verstrekte Vermeulen een universeel mengsel bestaande uit 1 kg universeel, 1 kg

Pop

Tovo ijzerarm zachtvoer, geweekte krenten en rozijnen, buffalowormpjes, mierenpoppen, witte meelwormen, tahoe, hondevlees, hart en rundvlees, appel, peer, kiwi, kersen, tomaat enz. Op een gegeven moment ziet hij de pop met wat nestmateriaal in de bek een conifeer invliegen en hij schrok daar eigenlijk van want wie verwacht nou dat een pas aangeschaft koppeltangara's notabene, al zo gauw tot nestelen zou komen. Dat aanslepen van nestmateriaal duurde 4 dagen en op die vierde dag was het komvormige nest gereed. Het was gemaakt van sisaltouw, stukjes van een oude dwiel en boombladeren. Omdat de bewuste conifeer nogal los van structuur was, heeft Vermeulen met een in de grond gedreven paal waarop een plankje was bevestigd dat nest ondersteund. Op de volière, juist boven de 'nestboom', is een waterbestendige plaat van 40x40 cm aangebracht om 'inregenen' te voorkomen. Tevens werd onder dat afdakje een voerplankje gemaakt waarop een bakje fruit en een bakje universeelmengsel geplaatst kon worden. Op 25 juni werd het eerste ei gelegd, op 26 juni het tweede en de daarop volgende dag het derde ei. Op 28 juni is de pop echt tot broeden gekomen en kwam ze alleen van het nest om wat voedsel op te nemen en zich te ontlasten. In de vroege morgen van 10 juli werd er geconstateerd dat er 1 jong geboren was; de andere 2 eitjes bleken onbevrukt te zijn. Dat ene jong werd die eerste dagen alleen door de pop gevoerd en de man hield zich bezig om de andere volièrebewoners op afstand te houden. Op 15 juli is de

jonge vogel geringd; ringmaat 4 mm. De oudervogels keken van afstand rustig toe om direct er na het jong te voorzien van een aantal witte meelwormen die hij als extra had verstrekt. Op 22 juli is de jonge vogel uitgevlogen in een nog wat valer verenpakje als de pop, alhoewel hij of zij daar op dat moment al sterk op leek, en er was nog nauwelijks sprake van een staart. Alleen de man voerde de jonge verder. Kort daarna is er een paring waargenomen en tijdens balts en paring gaf de man een meelworm aan de pop, hetgeen prachtig was om te zien. Op 26 juli is de pop weer gaan broeden, ditmaal wederom op 3 eitjes waarvan gehoopt werd dat ze alle drie bevrucht zouden zijn. Het was 7 augustus toen er 2 jongen zijn geboren en nu werden ze zowel door de man als door de pop gevoerd. Het eerste jong

was ook nog in de volière bij de oudervogels aanwezig maar was bij het uitkomen van de tweede ronde al zelfstandig. Wel is er voor hem een apart voerbakje, om schermutselingen te voorkomen. Op 13 augustus zijn de twee laatstgeboren jongen geringd. Van die twee is de een wat lichter van kleur als de andere hetgeen misschien wel zou kunnen betekenen dat het een mannetje en een vrouwtje is. Vermeulen hoopt een of meer jongen in te zetten op de COM-Tentoonstelling in Breda en wij hopen dat met hem. Reeds in 1977 is voor **Tachyphonus rufus** een NBvV-oorkonde toegekend. Als Nederlandse naam is er toen "Weduwetangara" gebezigd en de vogel is gekweekt en ingezonden door J.Gijbels uit Tilburg.

Foto's: C.Scholtz

Man

Een bonte houthakker

De bonte of gespikkelde baardvogel, **Tricholeama leucomelan**, is 17-18 cm groot en komt in 6 rassen voor in Zuid-Afrika. Afgebeeld is een nog niet op volle kleur zijnd exemplaar. De volwassen vogel heeft een helderrode bovenkop, het eerste gedeelte van de wenkbrauw is heldergeel en loopt uit in vuilwit en de spikkels op rugdek en vleugels zijn geel.

In West-Duitsland heeft Gottfried Mikulaschek, aldus Die Gefiederte Welt, met deze soort gekweekt, maar eer dat er echt resultaat was, was er wel een paar jaar verstreken. Half mei 1986 werden twee bonte baardvogels, welke zich duidelijk als man en pop gedroegen, uiterlijk is er namelijk geen enkel verschil tussen de beide sexen, in een grote buitenvolière gehuisvest. In die volière stond een vermolmd sparreboom en daarin heeft een van de vogels, vermoedelijk het popje, een holte uitgehakt. De werkzaamheden duurde ongeveer 19 dagen. De mannelijke vogel hield zich steeds op in de nabijheid van het nest en onderhield roepcontact met de partner. Kort daarna was een eerste legsel compleet, 4 eieren, en werd er gebroed. De eieren en ook die van volgende legsels, bleken allemaal onbevruucht te zijn.

Ze werden na verloop van enige tijd broeden door de oudervogels zelf uit het nest gedragen om plaats te maken voor volgende. In 1987 werden nagenoeg dezelfde ervaringen opgedaan, er werd genesteld in een van binnen wat rottende stam van een appelboom. Alleen de legsels waren groter, 6 tot 8 eieren en uiteindelijk moest wel worden aangenomen dat het vermeende paar uit twee poppen bestond.

Op 12 mei 1988 werden vier bonte baardvogels in de buitenvolière geplaatst. Van twee exemplaren stond vast dat ze van het vrouwelijk geslacht waren, van de andere twee was het geslacht niet bekend.

De 14e mei was een van de vogels voortdurend in de weer, kennelijk op zoek naar een geschikte nestplaats.

Regelmatig werd met de snavel tegen in de volière staande stukken boomstam en dikke boomtakken geklopt. De volgende dag werd in een stuk populier- stam een begin gemaakt met het uithakken van een holte, vermoedelijk door een vrouwtje. De werkzaamheden werden voornamelijk verricht in de morgen en avond en de stukjes hout werden door de vogel zo ver mogelijk van het nest gebracht. Inmiddels had zich bij die vogel een tweede en vermoedelijk mannelijk exemplaar gevoegd, getuige het veelvuldig zingen van een melodieuze liedje dat zittend in de nabijheid van het werkterrein van het popje werd voorgedragen. Op 17 mei werd een eerste paring waargenomen. Wat later vormde zich zelfs een trio; een derde exemplaar voegde zich bij het paartje en werd ook geaccepteerd. Gedrieën brachten ze in de

nestholte de nachten door. Het vierde exemplaar werd steeds door de man verdreven. In die periode werd ook gezien dat het popje, zijnde de vogel die de nestholte had uitgehakt, door het mannetje werd gevoerd. Dit hoorde kennelijk bij het baltsritueel waarbij het popje ook een typisch klinkende roep liet horen.

Op 10 juni eerste ei, op 14 juni legsel compleet, 4 eieren. Deze eieren werden beurtelings door alle drie de baardvogels bebroed. De verhouding met de vierde baardvogel werd slechter en die moest worden uitgevangen. Na 16 dagen broeden werd geconstateerd dat er jongen waren. De eerste dagen werden die gevoerd met larven van de wasmot. Later breidde de opname van meerdere soorten levend voedsel zich uit met o.a. meelwormen, krekels enz.. Op 8 juli werden enkele verse groene erwten opgenomen en aan de jongen gevoerd en van toen af werd ook het plantaardig voedsel wat uitgebreider opgenomen met vogelkers, vogelmuur, bloesem en distels en allerlei bessen. Op 31 juli verlieten de vier jonge baardvogels, volledig bevederd en goed ontwikkeld het nest, nadat

ze vanaf ongeveer 24 juli zo af en toe voor het invlieggat de omgeving hadden verkend. Het voorhoofd van de jongen was geheel zwart van kleur en daardoor waren ze goed van de oudervogels te onderscheiden. Op een leeftijd van ongeveer 6 weken begint de gekleurde kopbevedering door te komen. Begin augustus waren de jongen zelfstandig en konden ze voor hun eigen kostje zorgen. Ze werden vanaf die periode ook niet meer in de nestholte, waar ze samen met hun ouders wel steeds de nachten in hadden doorgebracht, geduld en de reden was dat er inmiddels al weer een paar eieren voor een volgend broedsel waren gelegd.

Tijdens dat er jongen zijn, wordt het nest door de oudervogels uiterst schoon gehouden. De eerste 10-13 dagen eten die oudervogels de ontlasting van de jongen op. Opvallend was dat toen vanaf de dertiende dag de jongen niet meer alleen met dierlijk voedsel werden gevoerd maar ook met meer plantaardig voedsel, de ontlasting niet meer door de oudervogels werd opgegeten maar met de bek buiten het nest werd gebracht, zo ver mogelijk van het nest verwijderd. De ontlasting

was toen als het ware ingepakt in heel fijne en dunne houtdeeltjes. Die deeltjes waren vooral al door de oudervogels van de nestwand geklopt. Je kon dat zelfs tijdens het broeden regelmatig horen. Het is mogelijk dat dat de reden is dat de vogels in een holte van een boom waarvan het hout relatief zacht is (populier), beter tot broeden komen dan waarvan het hout harder is. De holten in zeg maar de hardere boomsoorten worden wel door de vogels als slaapnest gebruikt. Gebleken is dat deze baardvogeltjes heel goed in een gezelschapsvolière met andere soorten van nagenoeg gelijke grootte zijn te houden en er ook in tot voortplanting komen.

COM-WERELDTENTOONSTELLING
CONFEDERATION
ORNITHOLOGIQUE
MONDIAL

*Als u méér dan 20.000 vogels in
een ongekende variatie wil zien;
u heeft nog slechts enkele dagen!*

D E C H I N E S E

In het zuiden van Azië komen drie soorten ralreigers voor, die soms conspecifiek worden beschouwd met de ralreiger, die domicilie heeft in sommige delen van Zuid Europa en die bij tijd en wijle ook ons land met een bezoek vereert. (Conspecifiek wil zeggen "een organisme dat tot dezelfde soort- species- behoort, hoewel het soms een verschillende ondersoort of ras kan vertegenwoordigen".)

Het zijn de Indische ralreiger (***Ardeola speciosa***), die voorkomt in Indonesië, de Indische rijstreiger (***A. grayii***), die gebieden bewoont van de Perzische Golf tot Malakka en de Chinese poelreiger (***A. bacchus***), die leeft in Zuidoost Azië en de held van ons verhaal is. De voornaamste verschillen in het verenkleed zijn de volgende: kop en hals zijn bij de Indische ralreiger en de Indische rijstreiger bruinig geel, bij de Chinese poelreiger warm kastanjebruin; bij de Indische ralreiger is de rug rijk kastanjeroodbruin, bij de overige twee leikleurig zwart. Alle drie hebben een lengte van circa 48 cm.

Tekst: Meindert de Jong

P O E L R E I G E R

foto: Jan Blasman/Van Os.

Habitat

Ralreigers houden van drassige gebieden en de Chinese poelreiger kan men dan ook aantreffen bij uitgestrekte poelen en vijvers, moerassen, lagunes en diverse andere waterlopen. Vooral plaatsen met mangrove of andere vrij dichte vegetatie zijn favoriet. Tijdens de "jacht" staat de vogel roerloos in het ondiepe water. Het lichaam wordt vrijwel horizontaal gehouden en de hals ingetrokken. Ziet de reiger iets van zijn gading, dan schiet de hals bliksemsnel naar voren en wordt de prooi gegrepen: een visje, een kikker of een waterinsect bijvoorbeeld.

Voortplanting

Ralreigers broeden in kolonies, soms tussen andere kleine reigersoorten, in bomen of vrij hoge struiken of bamboe. Het nest is een platform van twijgen, waarop de drie tot vijf eieren komen te liggen, die een groenige kleur hebben. Ze worden door beide ouders uitgebroed in 22 tot 24 dagen. Beide ouders zorgen ook dat het kroost groot wordt. De jongen verlaten het nest na ongeveer vieren-eenhalve week.

oysel

DE SLAP

Het is ook een feit, dat bijvoorbeeld waadvogels bij vloed slapen als hun voedsel met geen mogelijkheid te bereiken is. Een groot aantal slapende vogels heeft de opmerkelijke gewoonte om de snavel onder de veren te stoppen en veel kleinere vogels blijken bij het zitten de poten te buigen en deze met uitgezette veren te bedekken. Als gevolg hiervan worden juist die lichaamsdelen bedekt, waardoor ze het gemakkelijkst warmte kunnen verliezen. Het behoeft uiteraard geen betoog dat op die manier energie wordt gespaard. Gaan ze op een tak zitten, dan kan een groot aantal vogels de poten stevig om hun zitplaats klemmen, zonder dat hen dit veel moeite kost. Het roesten dat vogels doen kan alleen gebeuren, maar ook in grote aantallen. Zo slapen spreuwen **Sturnus vulgaris** wel met miljoenen individuen bij elkaar in een klein stukje bos en zijn ze in staat om de roestbomen met hun uitwerpselen te doden. Ook bij de Afrikaanse roodbekwevers **Quelea quelea** gebeurt dit vaak met miljoenen individuen bij elkaar. Enige pinquins **Spheniscidae** en een paar soorten kleine vogels roesten gezamenlijk in dicht opeen gepakte groepen om zo hun gemeenschappelijk oppervlak enigszins te verkleinen, waardoor warmteverlies in belangrijke mate wordt beperkt. Zowel mezen **Paridae** als staartmezen **Aegithalidae** die in (soms vrij dichte) bosjes leven kruipen bij ernstige koude dichter bij elkaar aan dan wanneer het weer zachter is. Trekkende zwaluwen **Hirundinidae** die in koud weer terechtkomen, zijn gewoon om dicht

Meestal slapen vogels op die tijden van de dag, waarop voedselzoeken niet goed mogelijk is. Bijgevolg is het niet alleen zo, dat zich overdag voedende vogels 's nachts slapen en zich 's nachts voedende vogels overdag. Met het oog hierop verzamelen de laatsten veel voedsel op de tast.

bij elkaar te gaan zitten. Sommige kleine, in holen of overdekte nesten roestende vogels doen dit ook wel samen. Soms treft men in Europa een grote groep winterkoninkjes **Troglodytes troglodytes** aan, die in één enkel nest blijken te roesten. Door enige vogels, mussen **Passerinae** bijvoorbeeld, wordt een zogenaamd winternest gebouwd, waarin een paartje tesamen de koudeperiode hoopt door te komen. Door andere vogels wordt energie bespaard door 's nachts een soort winterslaap te houden. Als gevolg hiervan wordt het verschil tussen de omgevingstemperatuur en die van het lichaam kleiner en daardoor wordt het warmteverlies gereduceerd. De kolibries **Trochilidae** zijn hiervan het best bekende voorbeeld. Deze zeer kleine vogels zouden 's nachts naar verhouding zeer veel warmte verliezen, als zij niet in staat zouden zijn om hun winterslaapje te doen. Iets dergelijks wordt ook wel bij sommige andere kleine vogels als mezen gevonden. In zeer koude streken zijn ze in staat om hun lichaamstemperatuur in de nachtelijke uren enigszins te verlagen. Om het warmteverlies zo goed mogelijk tegen te gaan, kiezen vogels hun roestplaatsen gewoonlijk op be-

schutte plekken, tot waar de ergste kou, de regen en de wind niet kunnen doordringen. Enige Arctische soorten, zoals sommige jachtvogels alsmede de barmse **Carduelis flammea** slapen in holen in de sneeuw. Als gevolg daarvan zijn ze enigszins beschut tegen de ergste nachtelijke kou, hoewel men wel moet aannemen, dat een aantal tegronde gaat, als ze door zo'n dikke laag sneeuw worden begraven. Behalve dat hij bescherming tegen slechte weersomstandigheden moet bieden, blijken de vogels nog meer eisen aan hun slaapplekken te stellen. Met het oog op roofdieren moeten die ook vrij veilig zijn. Dat betekent voor sommige vogels een plaats in het dicht geblederte, waar ze niet door uilen **Strigidae** kunnen worden gezien. De fazant **Phasianus colchicus** en nog enige grondbewoners vliegen om te roesten in een boom, waar ze veilig voor roofdieren als vossen zijn. Iets dergelijks laten pauwen **Pavoninae** zien. Door weer andere wordt in open terreinen geslapen, waar ze het ruimschoots van te voren kunnen zien, als er een roofdier in aantocht is. Zo is van kwartels **Coturnicini** bekend, dat ze in een kleine cirkel slapen, waarbij alle vogels naar buiten kijken, zodat

De

LENDE VOGELS

ze iedere vijand bij zijn aankomst goed kunnen zien. Overigens is het zo goed als zeker, dat één van de functies van het groepsgewijs roesten een zekere mate van bescherming tegen roofdieren is: Wordt een vogel een roofdier gewaar of wordt hij er door aangevallen, dan worden door hem alle andere gealarmeerd. Een groot aantal watervogels blijkt op een groot open water te roesten. Men is in veel delen van de wereld nu al gewend om bij zonsondergang meeuwen *Laridae* naar de waterreservoirs te zien vliegen. Een diepe slaap blijkt in deze omstandigheden niet mogelijk te zijn, zodat de vogels van tijd tot tijd moeten zwemmen om niet af te drijven naar de kant. Uitgesproken vreemde slaapgewoontes worden bij enige soorten aangetroffen. Zo slapen spechten *Picidae* aan verticale boomstammen, op vrijwel dezelfde wijze als zij er overdag aan zitten. In deze houding slapen ook de boomkruipers van het geslacht *Certhia*, maar dan wel in spleten in zacht schors. Soms wordt de schors hiervoor speciaal uitgehold en het komt voor, dat verschillende vogels dan in aangrenzende gaten slapen. De vleermuispapegaaien *Loriculini* worden zo genoemd, omdat ze ondersteboven met hun poten aan de takken hangend, slapen. De Europese gierzwaluw *Apus apus* vertoont één van de vreemdste slaapgewoontes. Door een groot aantal van deze vogels wordt de hele nacht vliegend doorgebracht. Ze vinden het blijkbaar maar moeilijk om te landen of weer van de grond los te komen en schijnen met het oog daarop niet te willen

landen. Vanzelfsprekend moeten broedende vogels een nest hebben, maar een groot aantal van de jonge vogels, dat niet op die manier gebonden is, schijnt geen plaats te hebben om de nacht door te brengen. Deze vogels kan men in de avond boven de waterreservoirs zien cirkelen en in de schemering zien opstijgen. Met behulp van radarwaarnemingen kon met zekerheid worden aangetoond, dat de gierzwaluwen werkelijk de hele nacht in de lucht blijven. Elke avond schijnen het dezelfde vogels te zijn en daarom is het mogelijk, dat ze de hele zomer niet landen. Daar ook in hun winterkwartieren geen slaappleaatsen worden gevonden, is het mogelijk dat gierzwaluwen (behalve om te broeden) in het geheel niet landen en hun eerste jaren voortdurend in de lucht doorbrengen. Hoe zij dit klaarspelen is tot op heden niet bekend en ook niet hoeveel andere soorten gierzwaluwen dit doen. Wel is van individuen van andere soorten bekend, dat zij in rotsspleten en grotten roesten. De gierzwaluw gaat bij zonsondergang op grote hoogte vliegen en dit staat misschien in verband met het feit, dat hij, als het donker is, boven het niveau moet zijn, waarop het gevaar dreigt, dat hij tegen obstakels aan zou vliegen. De verwante Nuttall's nachtzwaluw *Phalaenoptilus nuttalli* is zo ver bekend, de enige vogel, die in het koude jaargetijde niet wegtrekt, maar een echte winterslaap houdt. Overigens is het niet bekend of hij dit de hele winter achter elkaar doet of dat hij telkens na enige dagen in winterslaap gaat. Door verschillende andere groepen

vogels wordt een kort winterslaapje gedaan, vaak alleen in de nachtelijke uren. Hiertoe behoren de muisvogels *Coliidae*, de kolibries en de gierzwaluwen, die alle nauw aan de nachtzwaluwen verwant zijn. Vaak wordt door gierzwaluwen in een groep geroest, zoals dit bijvoorbeeld bij de schoorsteen gierzwaluw *Chaetura pelagica* het geval is. Het bij elkaar komen voor de slaap wordt ook door de spitsvogels *Artamidae* (de gemaskerde spitsvogel *Artamus personatus* bijvoorbeeld) gedaan. Zoals vermeld wordt door het kiezen van een beschutte plaats en het dicht bij elkaar blijven, de hoeveelheid energie verminderd, die nodig is om de nacht goed en wel door te komen. Een groot aantal vogels is bij storing in hun slaap zo snel weg, dat zij nooit diep kunnen slapen. Men neemt aan dat de angst voor roofdieren hen dwingt om met het oog op de veiligheid licht te slapen. Daarentegen slapen die vogels, wier stofwisseling in de nachtelijke uren op een laag pitje brandt (kolibries bijvoorbeeld) zo diep, dat het hun wel verschillende minuten kan kosten om te ontwaken, omdat eerst hun lichamen moeten opwarmen, voordat zij weer actief kunnen worden. Dat die periode voor de vogels gevaarlijk kan zijn, wat roofdieren betreft, behoeft geen betoog.

Ook gieren verdienen meer populariteit.

Met dit artikel willen we geen propaganda maken om meer gieren te gaan houden, maar willen we wel wat meer aandacht vragen voor een groep vogels die spijtig niet zo populair is en al te dikwijls bevooroordeeld wordt behandeld. Gieren worden niet voor niets de afvalopruimers en 'vuilnisdienst' van de natuur genoemd. Deze prachtige vogels kunnen we indelen in twee groepen: de Gieren van de nieuwe wereld of Cathartidae met 5 geslachten en de Gieren van de Oude Wereld of Aegypiinae, met eveneens meerdere soorten. Volgens de nieuwe DNA/DNA systematiek van Monroe e.a. worden de Gieren van Nieuwe wereld ingedeeld bij de Ciconiidae of ooievaar-achtigen. Dikwijls worden beide onderfamilies door elkaar gebruikt en niet afzonderlijk ingedeeld. Uiterlijk is er soms weinig verschil te merken tussen beide onderfamilies en ook qua nichale functie vertonen ze sterke gelijkenissen, we hebben hier dus een soort gelijklopende convergentie. De inwendige bouw en schijnbaar ook de DNA-structuren verschillen dan wel weer sterk van elkaar.

Alle gieren hebben een zeer goed gezichtsveld met sterke blik en oriënteren zich voornamelijk optisch. Vanop grote hoogten kunnen ze een kadaver opsporen na soms lange speur- en zweefvluchten. Ook de snavel is stevig gebouwd, terwijl de klauwen bij de meeste eveneens stevig gevormd zijn, ondanks het feit dat ze hun klauwen niet nodig hebben om te doden. De lichaamsdelen rond de kop en hals zijn bij de meeste soorten naakt, omdat de veren anders erg zouden bevullen en besmeurd raken met bloed. Vooral ingewanden en grote stukken vlees wor-

den graag gegeerd. Elke soort binnen een bepaalde geografische streek heeft een bepaalde hiërarchie tijdens het fourageren. Op een Afrikaanse savanne hebben we bijvoorbeeld Oorgieren, Witnekgieren en Ruppels 'Gieren welke allemaal volgens een bepaalde volgorde en rangorde van het kadaver mogen eten. De dominante, sterkste soort(en) zoals de Oorgier, mag als eerste aan de maaltijd, de andere volgen.

Gieren zijn vrij oude vogels, tot op heden werden de oudste overblijfselen geschat op zo'n 20 miljoen jaar en deze werden in Noord Amerika gevonden.

Onze bekendste Europese soort is de Vale Gier (*Gyps fulvus*) welke momenteel nog verspreid is tot Zuid- en ZO-Europa, ondermeer in Frankrijk, Spanje, Griekenland, Joegoslavië, en enkele buurlanden en verder nog in Noord-Afrika en Klein- en Midden-Azië. Er zijn twee ondersoorten bekend. Tot voor kort leefden in Spanje 3000 paren, wellicht is het huidige bestand wel gedaald. De Franse populatie groeit wel aan. Vooral dankzij een geslaagde reintroductie in de Cevennen, het centraal-massief, werden in 1987 55 vogels geteld, nu is dat aangegroeid tot ruim 100 vogels. De Franse Pyreneeën zijn ook nog goed voor zo'n 150 paren en de soort neemt zeker niet af. Er is zelfs een natuurlijke opmars naar het Centraal massief aan de gang en dit op eigen krachten.

Vale gieren zijn machtige vogels met een vleugelspanwijdte van 2,5 meter en een lengte van circa 1 meter. Het zijn zware vogels, goed voor zo'n 6 tot 8,5 kilogram. We moeten ze zoeken in bergbiotopen, rotsmassieven, bergvalleien en dalen, als er maar

aas voorhanden is. Kadavers van schapen, lammeren, koeien, paarden, zelfs moeflons, gemzen, steenbokken, vossen en vis worden niet gemeden.

Vale gieren zijn sociale roofvogels, ze broeden in kolonies en dat soms al redelijk vroeg. In het Zuiden broeden ze reeds vanaf februari-maart in een groot, platformig nest van zware takken en twijgen. Ze leggen één groot ei welke meer dan 50 dagen wordt bebroed. Beide ouders broeden en verzorgen het jong. Pas na ruim 5 jaar zijn gieren geslachtsrijp.

Tegenwoordig worden gieren wat beter beschermd en tracht men de vroegere woongebieden weer te bevolken. Toch blijven biotoopvernietiging, jacht, stroperij, toerisme, vergiftiging (via aas), en ongewettigde vooroordelen op lokaal niveau een bron van ergenis voor vogelliefhebbers en een zware bedreiging voor een prachtige, waardevolle maar helaas onpopulaire vogel, de gieren...

Literatuur:

WWF/FIR: 1991: Roofvogels, een voorzichtige Terugkeer, Panda 39/1991 WWF België
Mebs T. 1991: Roofvogels van Europa Thieme-Baarn Nederland
Gensbol B. 1986: Collins 'Fieldguide to Birds of Prey of Britain Europe, Middle-East and North-Africa, Collins London UK
De Roock E. 1992: De Vale Gier in de Cevennen Milvus 1 : 20-21

Edy de Roock.

Mijn kweekervaringen met de Hardwick bladvogel.

(Chloropsis hardwickei)

Medio 1990 kocht ik bij verschillende importeurs een aantal van deze bladvogels, zodat ik twee koppels kon samenstellen. Omdat ik reeds ervaring had met de kweek van shamalijsters, wilde ik eens proberen of er te kweken is met deze mooie bladvogelsoort. Bij Hardwick bladvogels is er sprake van een sexueel diformisme, een uiterlijk waarneembaar verschil in de verschijningsvorm van man en pop. De poppen zijn overwegend groen, de mannen kleurrijker. Salim Ali beschrijft de vogels als volgt: Man bovenzijde: bladgroen met vale groenblauwe schouderplek en paarsachtig blauwe vleugels en een van afstand zwart lijkende staart. Onderzijde, mat oranje buik, blauwzwarte keel en kin en op de zijkanen van de kop een donkerblauwe snorachtige streep. De oranje buik en zwartachtige staart onderscheiden hem van andere chloropsis soorten. Pop: Bijna helemaal groen met een

vaal blauwe schouderplek, onderzijde vaal oranje met blauwe snorachtige streep op de kop en een groene staart. Geen zwart bij de keel. De Hardwick bladvogel (*Chloropsis hardwickii*) komt met drie ondersoorten voor op Birma, Noord Thailand, Noord Vietnam, Maleisië en het oostelijke Himalaya gebied. Het zijn voornamelijk bosvogels, alhoewel ze ook in bewoonde gebieden worden waargenomen. De natuurlijke vegetatie van dit gebied is overwegend tropisch regenbos. Hier is het bladerdak gewoonlijk dicht en de bodem bedekt met mossen, varens en klimplanten, aangetrokken door de hoge vochtigheid en regenval. In de maanden mei tot oktober gemiddeld meer dan 152 cm. De temperaturen in juli liggen v.w.b. N.Vietnam, Thailand en Maleisië op 20 à 30 graden Celsius. De meeste regenbosvogels leven in het hoge gesloten bladerdak waar zij zich voeden met insecten, vruchten

en nectar. Alleen al in Maleisië worden 2000 verschillende boomsoorten gevonden en 2,5 vierkante kilometer regenbos kan wel 700 soorten kevers bevatten. Een groot aantal van de 1500 vogelsoorten die Zuidoost-Azië bewonen is, direct of indirect, afhankelijk van het regenbos en waar dit wordt vernietigd, is de teruggang van het vogelleven dramatisch. Dit om u een idee te geven van de natuurlijke omstandigheden waaronder de Hardwick bladvogel verkeert.

Huisvesting.

Opmerkingen vooraf: Tijdens de broedperiode leven Hardwick bladvogels paarsgewijs, voor de rest van de tijd trekken ze op in groepen. Een koppel werd geplaatst in een gedeeltelijk overdekte buitenvolière, afm. 2 x 1 meter, hoog 1,80 meter, welke is beplant met conifeer en rododendron. Het andere koppel kreeg als behuizing een vitrine, afm. 1,60 x 0,60 meter, hoog 1,80 m. In deze vitrine zijn verschillende planten geplaatst zoals varens, ficus en conifeer.

Voeding.

Als voeding krijgen de vogels Aves-A aangevuld met verschillende soorten vruchten. Naast dit voer werd Aves-Nectar verstrekt. Ook levend voer werd gegeven; meelwormen, krekels, wasmotten, wasmotlarven, buffalo's en wat er zoal toevallig de volièrre in kwam vliegen. Bij het schrijven van dit verslag werd ik geconfronteerd met een probleem nl. de twee koppels vertoonden grote verschillen in hun voedselopnamepatroon, vooral waar het de opname van levend voer betrof. Het koppel dat gehuisvest was in de vitrine pakte alle insecten (dit echter alleen in de periode dat ze jongen hadden) terwijl het koppel dat buiten gehuisvest was geen buffalo's opnam en zich beperkte tot de wasmotten, wasmotlarven en krekels. De vogels die buiten gehuisvest waren toonden geen interesse voor insecten, spinnen e.d. Ik vond het vreemd dat ze, ondanks het gemak waarmee ze eventuele vliegen zouden kunnen pakken, totaal geen aanstalten maakten hier ook maar enige interesse voor te hebben.

Kweek.

Na het doornemen van literatuur betreffende de kweekpogingen in het verleden, bleek dat het niet mee zou vallen resultaat te boeken. Ik had in een korfje nestmateriaal opgehangen, o.a. cocosvezel, buntgras, sisal en

use!

De /

mos. De interesse van de pop ging echter alleen uit naar cocosvezel. Daar bouwde ze een vrij diep nest in een bloempot van. De paring heb ik niet waar kunnen nemen. Zowel binnen als buiten niet. Het is bijna niet vast te stellen wanneer de vogels in broedstemming zijn. Alleen zie je dat de pop met nestmateriaal gaat slepen. In 3 à 4 dagen had ze in de bloempot een schitterend nest gebouwd. Zeven dagen nadien vond ik het eerste ei in het nest. Dag na dag werd er een ei gelegd. De eieren zijn sterk ovaal, crémekleurig en naar het stompe uiteinde roodbruin gespikkeld. De punt aan het stompe eind is roodbruin. Merkwaardig vond ik het feit, dat de vogels in de vrije natuur, volgens de door mij geraadpleegde literatuur, maar twee eieren per broedsel leggen. Ik had bij beide koppels vier eieren. De pop begint met broeden als er drie eitjes in het nest liggen. Vanaf die dag duurt de broedperiode 13 dagen. Dit was een zeer

spannende tijd. De jonge vogels kwamen gelijktijdig uit het ei. Ze waren naakt en rose van kleur. De jongen uit de volière hadden na 7 dagen goed zichtbare stoppels, groen van kleur. De jongen uit de vitrine groeiden gedurende de eerste 5 dagen ontzettend hard. Op de 6e dag weigerden ze voer, ondanks het feit dat de ouders goed voerden. De jongen

stierven. Na onderzoek door de dierenarts bleek vervetting van de lever de doodsoorzaak te zijn. De jongen uit de buitenvolière groeiden voorbeeldig. Op de 6e dag heb ik ze geringd met een ring van 3,5 mm. Na de 8e dag groeiden ze niet meer. Op de 11e dag waren ook deze jongen dood. Dit stelde mij voor de nodige raadsels, ligt het aan de voeding, de temperatuur, ik weet het niet! Mochten er eventueel mensen zijn die ook ervaringen hebben met de kweek van bladvogels dan zou ik daar graag mee in contact treden. Vooralsnog blijf ik zoeken en proberen omdat ik het jammer vind dat met deze prachtige vogels in gevangenschap nog niet gekweekt is en hun aantal door het hakken van tropisch bos ook in de vrije natuur sterk terug loopt.

Tekst: A. Geerts.
Foto's: C. Scholtz

HAAL DE NATUUR IN UW VOGELRUIMTE

Met een betrouwbare lichtregelaar van ESVE

High-Tech dimmers van absolute topklasse

Leverbaar in 400 watt en 1000 watt, met of zonder fotocel, digitaal of analoog uitgevoerd.

Alle digitaal uitgevoerde dimmers zijn voorzien van een 500-uurs gangreserve.

Eenvoudige montage

Speciale modellen zijn eveneens leverbaar

Prijzen vanaf f 149,- t/m f 539,-

vraag uitgebreide
documentatie
Bel, 01659-4488

ESVE

ESVE Postbus 10
4740 AA Hoeven

Mijn kweek met de Aymara-parkiet

Door: P.J. van Went.

De hoofdkleur is grasgroen, de bovenkop, ik zou het een kapje willen noemen, is zwartgrijs, de rug donkergroen, evenals de vleugels, de slagpennen zijn zwart, de stuit is wat lichter groen, de borst is zachtgrijs, de poten zijn bij de man grijs en bij de pop roodbruin, de lengte bedraagt ca. 18 cm. Uiterlijk geven de man en pop echter weinig verschil te zien, toch als je meerdere vogels bij elkaar ziet, is het wel waarneembaar. Bij de mannen is de keel en de onderste helft van de wangen helderder van kleur, verder is de staart wat trapsgewijs van vorm en donkergroen van kleur. 's Morgensvroeg en met het vallen van de avond zijn ze actief en laten hun heldere roep horen, welke niet hinderlijk overkomt, kortom een heel rustig vogeltje dat zich snel aanpast aan zijn omgeving en bij 'n goede verzorging tot kweek te brengen is. Ze vertoeven bij mij in een buitenvolière van 2 meter lang, 0.80 m breed en 2.25 m hoog en overdekt. Hierin hangen gedurende het gehele jaar 2 broedblokken voor grote parkieten, ik heb dit gedaan om ze zelf hun keuze te laten maken, ze slapen 's nachts n.l. in het broedblok, dit is wel gunstig, ze zitten dan beschermd tegen wind en regen. Als voer verstrek ik ze een mengeling voor neophema's en dagelijks gekiemde zaden van zwarte pitten, hennep, tarwe, tougé en witte Dary raapzaad, kortom 'n mengeling welke gelijk kiemt en verder 3 maal per week eivoer. Wij leven mei 1989, de Aymara's worden actiever, vliegen kwetterend van de ene stok op de

Eén en ander was te zien doordat ik het broedblok met jongen van de steun af moest halen om de jongen te kunnen ringen. De nestcontrole laten de Aymara's rustig toe, geen enkel probleem. Na ongeveer 6 weken beginnen de jongen uit te vliegen, om de twee dagen in de volgorde van het uitkomen. Een pracht gezicht zo'n vlucht met jonge Aymara's. Nadat het broedblok schoongemaakt was en weer opgehangen, verdween 's avonds de hele fami-

lie gezamenlijk in het blok. Gedurende de periode dat de jongen in het nest lagen, verschaftte ik het kweekpaar drie maal daags vers gekiemde zaden met flink wat gestreepte zonnepitten, wat hennep, tougé, gekiemde tarwe en tweemaal daags eivoer met wat gekiemd negerzaad. Naar wat ik zo hier en daar heb vernomen, laten de Aymara's zich niet grootbrengen door pleegouders, dit is trouwens geheel niet nodig. De Aymara brengt zijn jongen uitstekend groot zonder problemen. Ik hoop dat dit verslag over de kweek van dit zo aantrekkelijk vogeltje, ertoe zal bijdragen wat meer bekendheid te geven aan het bestaan van de Aymara-parkiet.

ander, beginnen elkaar te voeren en paren veel. Ik denk dat er weinig parkietensoorten zijn die op dit punt zo actief bezig zijn. Toch maakte ik me zorgen om de pop, ik vond haar te vet, vooral toen ze zichtbaar aan het eerste eitje toe was. Achteraf bleek dit toch geen bezwaar te zijn, want eind mei lag het eerste eitje in het broedblok. Na ruim een week keek ik voor controle in het blok. Er lagen toen al 4 eitjes, de pop verbleef nog steeds niet in het blok, ik maakte mij wat ongerust en dacht ga toch zitten, Jantje Ongeduld meldt zich dan, maar het resultaat was 8 eitjes! Toen ik nog eens voor nestcontrole het één en ander bekeek, leek het mij te veel van het goede, om alle eitjes te bedekken, maar ja de natuur is soms mild. Na ongeveer 4 weken broeden, kwamen de eerste jongen uit, wat resulteerde in 7 stuks. Bij de geboorte hebben de jongen een witte donsaaig en na ruim één week krijgen ze een blauwgrijze tint. Pas na ongeveer 3 weken beginnen de eerste pennen door te komen, je kunt dit mooi volgen want om de twee dagen ga je de jongen ringen met ringen van 4 mm.

De vertering van de grasparakiet

Door: A. van Kooten.

Naast kennis over een goede voeding van de grasparakiet is het ook goed te weten welke weg het voedsel in het grasparakietenlichaam aflegt vanaf het moment waarop het wordt opgenomen tot aan het moment dat het wordt uitgescheiden. Net als bij de mens bezit ook het lichaam van de grasparakiet een "complete installatie" om het voedsel wat opgenomen wordt te bewerken en te verwerken. Alvorens de grasparakiet met z'n snavel voedsel opneemt, wordt deze van z'n schil ontdaan. Vervolgens komt het via de slokdarm in de krop terecht. In de krop ondergaat het voedsel een wekingsproces. Vogels hebben geen tanden en daarom heeft de natuur voor andere mogelijkheden gezorgd. Als het voedsel geweekt is, verlaat het de krop en gaat het naar de eerste maag, de kliermaag, waarin extra verteringssappen worden toegevoegd. In de verteringssappen zitten enzymen. Een enzym is een soort van ontledingsstof, die een bepaald scheikundig proces in het lichaam van de grasparakiet veroorzaakt of bevordert. In dit geval bevordert de enzymen in de verteringssappen de vertering van het voedsel. Tegenwoordig met deze sappen gaat het voedsel vanuit de kliermaag naar de spiermaag. De spiermaag heeft een

sterke wand. Dit is dan de plaats, waar het gekweekte voedsel zal worden verkleind en zal worden gemalen. In de spiermaag moeten hiertoe steeds scherpe maagkiezeltjes aanwezig zijn, die door hun onregelmatige vorm en door de uitzettende en samentrekkende bewegingen van de spiermaag de gekweekte zaden malen. Het oppervlak van elk zaadje wordt door deze bewerking enorm vergroot waardoor de enzymen in de verteringssappen er (nog) beter en intensiever op in kunnen werken. Door de uitzettende en samentrekkende bewegingen van de spiermaag worden ook de scherpe kiezeltjes op den duur rondgeslepen. Als dit het geval is verlaten zij het vogellichaam en moet de vogel nieuwe scherpe kiezel kunnen opnemen. Ter verduidelijking wil ik hier nog vermelden, dat grit niets met scherpe kiezel te maken heeft. Grit wordt zelf vermalen en opgelost. Door grit op te nemen komt de vogel tegemoet aan z'n mineralen behoefte. Kiezel daarentegen is totaal onverteerbaar en heeft geen enkele voedende waarde.

Scherpe kiezel dient alleen als maalsteen en moet dus ook steeds voor de vogel beschikbaar zijn. In de spiermaag vindt door vermenging van het voedsel met enzymen en

zoutzuur verdere afbraak plaats. Door samentrekkende bewegingen van de spiermaag komt het voedsel in de dunne darm terecht. De dunne darm bestaat uit 3 gedeelten, te weten de twaalfvingerige darm of duodenum, het jejunum en het ileum. In het duodenum worden een aantal enzymen afgegeven door de alvleesklier, die zorgen voor de afbraak van eiwitten, vetten en koolhydraten. Eiwitten moeten, alvorens ze via de darmwand door het bloed kunnen worden opgenomen, worden gesplitst in aminozuren. Vetten worden gesplitst in vetzuren en glycerol en de koolhydraten worden gesplitst in enkelvoudige suikers (monosacchariden). In het begin van het tweede gedeelte van de van de dunne darm, het jejunum, wordt door de galblaas de gal afgescheiden. In de gal bevindt zich onder andere een enzym dat zetmeel splitst in enkelvoudige suikers. In het ileum wordt de gal voor een gedeelte aan de darmwand onttrokken en naar de lever getransporteerd voor hergebruik. De vertering van verteringssappen wordt vooral ook bevordert door niet te verteren bestanddelen, zoals ruwe celstof. Door het verstrekken van bijvoorbeeld wilgetakken, waaraan grasparakieten bijzonder graag knagen, kan gezorgd worden voor een voldoende hoeveelheid cellulose (ruwe celstof), en dus een goede vertering van het voedsel. Als enkelvoudige voedingsbestanddelen, zoals aminozuren, vetzuren en monosacchariden, door de darmwand gegaan zijn, worden ze door het bloed opgenomen. De grasparakiet heeft twee blinde darmen. Deze dienen om de ruwe celstof af te breken. Het afbreken van ruwe celstof gebeurt onder invloed van enzymen en bacteriën. De openingen van de blinde darmen bevinden zich daar waar de dunne darm overgaat in de dikke darm. De dikke darm is bij de grasparakiet vrij kort en gaat over in de cloaca. De grasparakiet bezit geen blaas en de urine wordt via de nieren en ureters in de cloaca afgescheiden. De lozing van urine en faeces (ontlasting) gaat meestal samen. De faeces bestaat uit donkergekleurde producten uit de blinde darm, de minder donker gekleurde afvalstoffen uit de dikke darm en de witachtig gekleurde urinezouten.

Roodagaat, intensief en schimmel

De intensiefactor is de tegenpool van de schimmelfactor. Als wij de kleurslag roodagaat noemen zonder enige toevoeging, dan is dat de aanduiding voor de intensieve vogel. Het niet intensieve exemplaar duiden wij aan met de toevoeging "schimmel". Het totaalbeeld van de vogels uit deze kleurslagen komt aanzienlijk minder donker over dan het beeld van de roodbrons, de oorzaak hiervan is dat een deel van het pigment, het phaeomelanine, bij de agaten gereduceerd is. Het oorspronkelijke zwarte eumelanine onderging geen verandering. Eerst de voornaamste pigmenten. Ondanks genoemde afname van een deel van het pigment, mag het totaalbeeld van de roodagaat toch niet te licht zijn, als eis is gesteld dat bij de intensieve vogels **de pigmentstreepjes vrij donker van kleur en bovendien kort en smal moeten zijn**. Belangrijk is tevens, dat pigmentbestreping in **beide** flanken duidelijk waarneembaar is en dat de **hoorndelen niet te donker en beslist eenkleurig zijn**. Bij de agaten mogen wij de baardtekening nooit vergeten, deze moet aan beide kanten van de hals duidelijk en symmetrisch aanwezig zijn. Zodra vleugel- en staartpennen te ver zijn opgebleekt en dus een te brede, lichte omzoring hebben, dan is dat een teken van teveel pigmentverlies en dat is foutief. Een bruine waas in de rug, die wij bij vogels uit de agaatserie dikwijls zien, is eveneens fout, de vogel moet immers helder zijn en bruin kunnen wij daarbij niet gebruiken. Wij hebben de voornaamste pigmenten genoemd, dan de eisen voor bijkleur. De intensieve vogel moet een diepe, zuivere en heldere rode kleur tonen die over het gehele lichaam egaal aanwezig is. De volle werking van de intensiefactor in combinatie met een goede roodfactor is vereist. Is één van deze factoren zwak aanwezig dan hebben wij geen intensieve toppe. De roodfactor is **niet** kanarie-eigen, dat geldt dus voor alle roodfactorige kleurkanaries zowel vetstof als gepigmenteer-

den. Kleurstimulerende middelen zijn daarom nodig om een juiste kleurdiepte en een zuivere, goed heldere rode tint te krijgen. Die kleurstimulators moeten tijdens de gehele groei- en ruiperiode worden versterkt, ze zijn uitsluitend van invloed op het **groeilende** verenpakket. Is de rui voltooid en de vogel verliest daarna veertjes of pennen, dan dient men de kleurstof te blijven verstrekken tot het moment dat het verenpak weer compleet is. Het is zelfs voor ervaren liefhebbers nog een hele klus, roodfactorige vogels **diep en egaal** van kleur te krijgen. Kleurstimulerende middelen zijn vrijwel altijd geschikt om ze via zachte voeding en/of via drinkwater te verstrekken. Zeer belangrijk is daarbij, dat telkens zeer nauwkeurig de juiste dosering met

regelmaat in exact gelijke hoeveelheid wordt verstrekt. Neemt de vogel gedurende slechts een korte periode, om welke redenen dan ook, wat minder kleurstof via zachtvoer op dan normaal, dan kan dat al nadelig zijn voor de vereiste egaliteit. Verstrekken wij kleurstoffen via het drinkwater, dan is het belangrijk dat de vogels elke dag éénzelfde hoeveelheid water opnemen en dat is niet altijd zeker te stellen. Denk aan schommelende temperatuur maar ook aan de versterking van halfrijpe onkruidzaden, groenvoer en fruit. Groenvoer e.d. bevatten veel vocht en de vogel heeft door opname daarvan minder behoefte aan drinkwater. Kleurverschil, minder egaliteit en soms vlekkerigheid is vaak het nadelige gevolg. Als je een **niet** roodfactorige jonge vogel

Roodagaat

op stok hebt, dan is de moeilijkste periode voor de kweker voorbij. Als je een **roodfactorige** vogel op stok hebt, breekt de moeilijkste periode juist aan. **Nooit** beginnende kwekers aanraden met roodfactorige vogels te starten, laat ze eerst ervaring opdoen met andere, minder moeilijke kleurslagen. Zelfs ervaren liefhebbers die onregelmatig werk of weinig tijd hebben, zullen zelden of nooit een mooie egale rode vogel op de tentoonstelling brengen. Als wij een roodagaat hebben waarbij de roodfactor te zwak is, dan is dat met toevoeging van een extra hoeveelheid kleurstoffen **niet** op te lossen. Als de intensiefactor niet op de juiste sterkte gewerkt heeft, maak je van zo'n vogel met welk middel dan ook, geen topper. Onvoldoende helderheid en de aan-

wezigheid van een schimmelwaas is het ongewenste gevolg van een te zwakke intensiefactor. Ook mogen onderlichaam en flanken niet te licht van kleur zijn. Bij de **niet intensieve vogel** mag de pigmentbestreping iets minder fijn zijn dan bij het intensieve exemplaar. Maar dat wil niet zeggen dat die streepjes er a.h.w. met de viltstift opgezet mogen zijn. Overige pigmenteisen als bij de intensieve vogel.

Eisen voor bijkleur van de schimmelvogel. Deze moet, het woord zegt het eigenlijk al, een **niet overmatige en goed egale schimmelverdeling** tonen. In deze kleurslag zien wij vaak vogels die te intensief zijn waardoor er b.v. rond de kop en op de borst geheel geen schimmel aanwezig is. Als tentoonstellingsvogel voldoet deze

dan natuurlijk niet aan de gestelde eisen. Uiteraard moet ook hier sprake zijn van een goede roodfactor waarbij het geheel goed helder en egaal moet overkomen. **Te bruin of te mat van tint is fout**, hiermee is dan tevens duidelijk dat zowel bij de intensieve als bij de schimmelvogel, de pop op de show vrijwel nooit hoge ogen zal gooien. Popjes laten naast genoemde matte tint bij de intensieve vogel vrijwel altijd een niet toegestane lichte schimmelwaas zien, bij schimmelvogels is de pop meestal wat mat en te bruin en dit alles noemen wij dan het poppenkleed. Laatstgenoemde kleurslag heeft de neiging in onderlichaam en in flanken nog al eens wat lichte vederpartijen te tonen, ook dat is **niet** toegestaan. Tot slot nog een waarschuwing, die geldt voor alle kwekers van roodfactorige vogels. Raadpleeg altijd de gebruiksaanwijzing m.b.t. kleurstimulators, verstrek nooit meer dan daarop is aangegeven, overdosering kan voor vruchtbaarheid en gezondheid schadelijk zijn en dat risico moeten wij uitsluiten. Overdosering kan ook plaatsvinden als wij het meest geconcentreerde laatste restje uit de fles van het met kleurstof vermengde drinkwater, door de vogels laten opdrinken. Verwissel drinkwater steeds tijdig, vooral tijdens warme dagen is dit voor de gezondheid van Uw vogel broodnodig.

Roodagaatschimmel

Tekst: A.van Eck
Foto's: D.Aron.

De Lady Amherst fazant.

De eveneens tot de kraagfazanten horende Lady-Amherst-fazant (*Chrysolophus amherstiae*) is nauw verwant aan de goudfazant. Het woongebied van deze schitterende fazant bevindt zich in Zuidwest-China en aangrenzende gebieden.

De goudfazant treft men aan in Centraal China. Tussen de woongebieden van deze twee kraagfazanten bevindt zich een hoge bergrug. Weliswaar worden de lady's ook aangetroffen in de wouden, maar hun voorkeur gaat uit naar rotsachtig terrein dat begroeid is met bosjes, bosschages en bamboe. Naar verluidt verzamelen zich, als de winter nadert, troepen die bestaan uit 20 tot 30 exem-

plaren. Naarmate het kouder wordt en de sneeuwval toeneemt, zakken ze gezamenlijk af naar de lager gelegen dalen om aldaar te foerageren. Het voedsel bestaat uit zaden, plantdelen, insecten en andere ongewervelde diertjes.

De balts van de Lady-Amherst-fazant is een fantastisch schouwspel en vooral de brede kraag speelt hierbij een belangrijke rol. Terwijl de hen "achteloos" naar voedsel loopt te zoeken, probeert de haan haar aandacht te trekken door rond haar te rennen. Dan stopt hij plotseling vlak voor haar en spreidt de vederbos zo breed mogelijk uit. Hij gaat hierbij hoog op de poten staan en houdt kop, lichaam en staart vrijwel horizontaal, maar spreidt daarbij de staart verticaal. Op deze manier komen de kleuren het best tot uiting en veelal kan het vrouwtje hiertegen geen weerstand bieden.

Voortplanting

Ook voor de nestbouw geeft de lady de voorkeur aan bossen of struikgewas op rotsachtige berghellingen. Het nest is niets meer dan een ondiep uithollinkje dat spaarzaam wordt belegd met wat plantdelen. Hierin komen de 6-12 roomkleurige tot bleek bruinige eieren te liggen, die door de hen in circa 23 dagen worden uitbroed. De jongen zijn nestvlinders en worden alleen door ma verzorgd.

Tekst: Meindert de Jong
Foto: C.Scholtz.

U heeft nog slechts enkele dagen!

COM-WERELDTENTOONSTELLING
CONFEDERATION
ORNITHOLOGIQUE
MONDIAL